

Передплата

на «РУСЛАНА» вносять:

в Австрії:

на цілий рік 20 кор.
на пів року 10 кор.
на чверть року 5 кор.
на місяць 170 кор.

За границею.

на цілий рік . . . 16 рублів
або 36 франків
на пів року . . . 8 рублів
або 18 франків
Поодинокі числа по 10 сот.

РУСЛАНА

«Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділей і руских свят о 5^{1/2} год пополудні.

Редакция, адміністрація і експедиція «Руслана» під ч. 1. пл. Домбровського (Хорунщини). Експедиція місцева в Агенції Соколовського в пасажі Гавемана.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереження. — Рекламці неопечатані вільні від порту. — Оголошеннє звичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в «Надісланім» 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесення по 3) с. від стрічки.

Змосковщине „Галицько-Рускої Матиці“.

(Дальше).

Се змаганє до витвореня літературно-го галицько-русского языка на основі церковщини мало ціль (як се признає зовсім щиро Юстин Желехівский в згаданій брошурі стор. 21), «сблизити галицькорусское нарѣчїє къ общерусскому (значить московскому) литературному языку». І се змаганє взяло верх на зїзді руских «учених» (ibid. стор. 10), філософічно-природничя секція зїзду прийшла до переконаня «необходимости вышисати нужныя книги изъ Россіи» (див. А. Костенский стор. 5), очевидно щоби на тих взірцях приучувати ся нагинати нашу мову до московщини. Се нагинанє нашої мови на церковщину і московщину проявляє ся заходами Головацкого вже в шкільних книжках і в популярних розвідках видаваних Матицею в перших роках єствованя, а ще більше «Галицько-русский исторический сборникъ» А. Петрушевича а відтак «Исторія Галицько-владимірського княжества», видана опісля Д. Зубрицьким і деякі інші виданя*) стають певним доказом, що на галицькорускій ниві літературній починає сей напрям обрусительно-обединительний розвельможувати ся. Зубрицький писав Погодинові 17. мая 1852 що «все поступаєть къ лучшему, юношество читаетъ съ восхищеніємъ русскіи книги» і заневняв єго, що як поведе ся єму «броситъ въ народъ нѣсколькосотъ экземпляровъ исторіи (очевидно своєї — тут він мав на думцї не широкі верстви народу, для котрих на єго погляд було досить молитвенника і псалтирі, а вихованій в аристократичнім дусї вважав як Поляки народом — шляхту а що найбільше інтелігенцію), мы упрочимъ на всегда русскую стихію». Очевидно розходило ся тут о «пособія», бо в короткім часї переконав ся, що введена ним московщина не викликала «восхищенія», що ледво 150 — 200 найшло ся читателїв (а в дійсности передплатників на єго історію, а читателїв може й половини з того не було), бо коли, як він сам признавав, в інших письмі «ледво десятій сьвященникъ розумів церковно-славянскій языкъ», то ще гірше стояла справа з розумінєм московщини. Зовсім природно отже, що духовенство, як він опісля пише Погодинові (7. листопада 1856 р.) «покупало по модѣ русскія книги, хотя ихъ не читало, теперь же не покупаетъ и не читаетъ, — надежда въ будущемъ поколѣнїи». А ще троха пізнійше (21. цвѣтня 1858 признає ся Погодинові сей «атаманъ Погодиновской колонїи галицько-русской», як він підписував ся, що «мы съ Головацкимъ были слабыи двигатели, а кромѣ насъ три четыре молодыхъ человекъ (Сев. Шехович, Б. А. Дідицкий), которые уви-

дѣвъ много препятствій а мало хлѣба, оставили бесполезное опасное ремесло».

Отсей шкідний вплив Я. Головацкого і всеї Погодиновской колонїї з Д. Зубрицьким на чолї звихнув напрям Гал. рус. Матиці, зіпхнув її на манівцї, так що она не могла сповнити своєї високої задачі — просвѣтити народу. Вжеж бо кождий безсторонний признати мусить, що нарид не міг не то вже таких видань читати і розуміти, як Петрушевича «Галицькій Исторический Сборникъ», писаний як всі єго твори по власному запевненю автора — праруским языком, але так само не міг розуміти таких книжок як Малиновского «О великомъ Божіемъ мирѣ» або «Обозрѣніе исторіи церкви русской, израднѣе Галицькой».

Зовсім природно отже, що одушевленє, яке проявило ся з відродинами Галицької Руси в 1848 р., з засновинами Головної Ради Рускої і Гал.-рус. Матиці, дуже скоро остигло, що охочі єшершу до роботи на літературній ниві сили вочали опускати руки і замовкати, побачивши змаганє до змосковщени рускої мови, котре витворило небувалий в інших літературах дивогляд, котрий А. Петрушевич вважав «праруским языком», а московский учений Пипин називав «особый русскій языкъ».

Отсей язык і так само витворювана на тім язичї література були отже мертво-родженим дитятем, котре не могло нікого розвеселити, нікого одушевити. Бо коли Маркіян Шашкевич в часах з політичного боку о много неприхильніших «Русалкою Дністровою» викликав не лише одушевленє, але справдешню революцію на літературній ниві, то о скілько щасливіше було положенє «русских учених», котрі могли прилюдно нараджувати ся, могли заснувати літературно-просвѣтне товариство, могли печатати книжки (Шашкевичови заборонили печатати єго альманах, а коли він з підмогою Я. Головацкого видав єго в Будинї, конфіскувала єго поліція), могли їх ширити між руским народом. Але замість піти за прикладом Шашкевича і просвѣчувати нарид єго рідною мовою, забагло ся «ученим» московщини і нуж нагинати живу руску з підмогою церковщини. Тим способом занепала діяльність Матиці, а не з таких причин, які подає в своїй брошурі А. Костенский, будьто би Матиця була занята виключно видаванєм шкільних учебників, а Головацкий і Зубрицький не мали спромоги обняти «всѣ историческіе, литературные и языковые вопросы», або будьто би длятого, як висловив ся председатель Куземский на зборах 1865 р. «винула русская словесность, якъ насъ заставлено и наши буквы боронити» — що тоді «тяжко было промышленяти надъ русскою словесностию, надъ ей розвоємъ и надъ средствами, якими бы просвѣщеніе дало ся въ народъ нашемъ зацепляти и распространяти». Вина отже сего звихненя Матиці і змарнованя сил, занедбаня народної просвѣти спадає на Я. Головацкого, Д. Зубрицького і цілу Погодиновскую колонію та на вѣх, котрі такий роботі притакували, або її покривали. А що руска суспільність не годила ся з таким напрямом, найкрас-

ше показують числа. В 1850 р. вписало ся в члени Матиці 193 і зложили 2157 р. 30 кр. вкладок, в 1861 дали вкладки членські 55 р., в 1862—140, а в 1863—40 р.!

(Дальше буде).

ДОПИСЬ.

З Буська.

Буськ належить до тих місточок Галичини, що то з кождим днем тратять свій середовічний вигляд і перетворюють ся за взором інших більших міст на чепурні, а навіть гарненькі новочасні місточка. Через се виказують ся тут в кождим днем нові хибі й нові недостачі. Одною з таких хиб є пожарна сторожа. Є в Буську т. зв. «міська пожарна сторожа». До неї належать крім міщан також і дехто з інтелігенції. Та на жаль ті «пани» навіть не показують ся, коли горить яка міщанська хата. При великих «народових» фестинах, або інших подібних торжествах фігурують они, як перші — де ходить о «гонор», а де ходить о якусь працю, там знов їх нема. Щоби ще нагляднійше виказати на примірі недостаточність сеї сторожи, опашу пожар, що був тут 22. серпня. Жертвою огню була убога, ремісницка, польска родина. Огонь заняв ся з хати. Заким сторожа прибула, ратунок був майже неможливий. Та якє було наше здивованє, коли до огню прїїхало лишень 5 сторожів і то ще без гаків та топорів. На щастє важну послугу віддали міщанам улани, що квартирують в Буську, а один капраль звивав ся дуже мужно і заслужив собі на похвалу. Каригідним було поведенє сторожа Приставского, що строїв собі жарти і кілька разів з розмислом звертав струїницею на товпу людей! Таких фактів можна би більше навести. Бувало вже і тақ в Буську, що заким сторожа прїїхала, кілька домів вже згоріло, або люди самі погасили. Позаяк бузецькі передмістя криті соломною, тому потреба заздальєгидь і то як найскорше постарати ся о збільшенє огневої сторожи і о вишколенє (лучше, як те, що має міська сторожа). Коже передмісте повинно би оснувати своє «пожарного Сокола», а тоді лєкше організували би ся і підпирали себе взаїмно. Наші парубоньки так на Волянах, як Ліпшобоках, як і на Довгій сторонї (се рускі передмістя) мають до того велику охоту. Сподіваємо ся, що виділ Читальні «Просвѣти» в Буську скличе в тій справі засіданє, евентуально надзвичайні загальні збори і займе ся щиро сею роботою.

Другою пекучою потребою Буська є школа. Є у неє поки-що три школи: 6-клясова мужеска з викладовою мовою польскою, а обовязковою рускою, така сама школа для дівчат і трета школа руска — двоклясова на Довгій сторонї. Перші дві школи під зглядом внїшним — взірцеві: будинки гарні, лишень одно болять нас Русинів: ми платимо податки і за наші гроші громада вибудувала школу, а на ній поміщено лишень польску напись «Szkoła». Внутрішній лад в тих двох школах є дуже сумний. Передовсім брак науки і научаня. Замість вщільнованя науки — учительство вщільнює злорядний шовінізм, немов заступаючи ним своє неучтво. Коли прямиром я переглядав шкільні зошити дїтїй, то находив там неможливі похибки, на

*) Сев. Шехович став видавати часопись «Лада» і «Семейную Библиотеку», намагаючи на московщину, Б. А. Дідицкий в такім самім язичї веде редакцію «Зорї Галицької», видає поему «Конюшій», повість «О. Ігнатій» і т. д.

— Дрібні вісти. Намісництво уділило погорільцям Рожнітова 400 К за помочи, а погорільцям в Клепарові коло Львова 200 К. — У Львові застрілив ся надпоручник 25. бат. стрільців, Р. Н., родом Мадяр.

— З львівської архієпархії. Презенту одержали: о. Семків Герасим на Жупанів, о. Косановский Едвард на Чолгани, о. Левицкий Кирило на Дубківці, о. Свергун Филип завідательство в Ляцкім.

Телеграми

в дня 25. серпня.

Відень. Міністер-президент др. Кербер, повертаючи вчера з Ішлю, де був на авдієнції у цісаря, вступив по дорозі звидіти фабрику паперу «Штайрерміль», яка є власністю того самого акційного товариства, що газета Neue freie Presse.

Петербург. Вчера відбули ся торжественні хрестини новонародженого наслідника престола, Алексія. Місто вечером ілюміновано.

Петербург. Окремим указом цар звів фінляндский округ військовий і прилучив до петербурского округа.

Відень. Die Zeit доносить, що між російським військом в Манджуриї вибухла холера.

Надіслане.

Др. Мирон Вахнянин

лікар клініки львівского універс., б. лікар клініки проф. Лайдена в Берліні
ординує у внутрішних недугах від 3—5 попол.
ул. Академічна ч. 26. (мезанін).

ОКУЛІСТ

Др. ЯРОСЛАВ ГРУШКЕВИЧ

ординує
при ул. Личаківській ч. 19 А від 11—12 і від 4—5.

Місця господині в сьвященничім домі глядає особа образована, середних літ. Ближше можна роввідати у н. Ясінського, кравця у Львові, ул. Боїмів 4. (3—10)

„Тревоги автора і видавника“

(гумористична подія з натури)

О. Я. Кониського

можна набувати в Адміністрації «Руслана» та в обох руських книгарнях у Львові.
Ціна примірника на веліновім папері виносить всего 30 сот. (з поштовою пересилкою 35 сот.)

НАКЛАД А. ХОЙНАЦКОГО.

Лев Лопатинський.

Хмари-чари

ЖАРТИ й НЕЖАРТИ
ЗЛОЖЕНІ й ПЕРЕЛОЖЕНІ АВТОРОМ

для розривки і розваги читачів. Ся збірка становить другий том поезий і шукот, про які можна те саме сказати, що про „Перл“.

Набути можна в Ставропільській книгарні.

Товариство „Просьвіта“ у Львові

підняло ся в сім році видання, якого потреба для всієї вашої суспільности дуже діямаючо дає ся відчувати. Іменно під редакцією голови Товариства «Просьвіти» проф. Юліана Романчука мають видавати ся твори наших найзнаменитіших письменників в цілі їх спопуляризованя. Першкнижка, яко том I. „Руської письменности“, обнимаючий твори Котляревского, Артемовского-Гулака (межї ними і зовсім ще незнані) і Гребінки, з портретами і короткими житєписами авторів вже появилася і продає ся в гарній оправі по 1 кор., в найгарнійшій оправі 1-50 кор. На пересилку поштовою долучити треба 30 сот. більше. Висилає ся тільки за попереднім надісланем гроший або за побранем поштовим (Nachnahme).

Позаяк наклад виносить всего 3000 примірників, проте просимо спішити ся з замовленнями.

Детати можна в Канцелярії Товариства „Просьвіти“ у Львові, Ринок 10.

Найновіший твір Л. Лопатинського ПАРАЦЯ

комедия в 3 актах зі сьпівами
(з побуту літників)

відзначає ся невичерпаним йовіальним гумором і жвавим діяльгом. Ся комедия збогачує знатно галерию тишів у наших народних штуках так в кругів селян, як і міщухів. Сьмішність ситуацій і характерів розміщена рівномірно між мужиків і панів, і тому ся комедия надає ся надзвичайно до вистав по читальнях, бо селянин не буде тут бачив себе як звичайно в комедії упослідженим недотепом, але противно має нагоду посьміяти ся трохи і з містових літників. Попри те все сей твір носить на собі знамя етичної і патріотичної сьвідомости.

Ціна 2 кор.

Набути можна у накладчика С. Горуна у Львові, пл. Домбровского ч. 1, і в книгарнях.

— Краєва Рада шкільна апробувала слідуочі виданя Руского Тов-а педагогічного на нагороди пильности і до бібліотек шкіл народних:

	(брошуров.)	(оправл.)
Оповіданя для дїтий	40 сот.	54 сот.
Оповіданя Катренка	40 "	54 "
Оповіданя Коплюбинського	40 "	54 "
Переклади Кримского	40 "	54 "
Дитячі оповіданя, Мамин Сибіряка	30 "	54 "
Байки Пушкина	30 "	54 "
Оповіданя Марка Вовчка ч. I.	30 "	44 "
Марта Борецка	40 "	60 "
На прічках	30 "	44 "
Народні думи, д-ра Пачовского	40 "	60 "
Казки, гр. А. Толстога	40 "	54 "
Поеми, О. Кониського	30 "	44 "
Покарана лож, комедийка	20 "	34 "
Малій сьпіванник	20 "	34 "
Серед цьвітів, комедия в 2 дїях	16 "	30 "
Лис Миквта, Гете-Франко	1 К	1 К 30 "
Перша китичка, Ярошинської	20 сот.	
Друга китичка, Ярошинської	20 "	
обі разом		54 сот.
Андерсен, Казки IV і V ч.	50 "	
5 частий разом опр.		2 К 90 "
Для шкіл виділових апробовано:		
Дивні пригоди комаха, Сангвіна	48 сот.	75 сот.
Інститутка, М. Вовчка	40 "	60 "
Шекспір в повістках	30 "	60 "

Читайте!

Читайте!

Повне виданє Творів ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
коштує лише 2 корони!

Товариство „Просьвіти“ бажаючи, щоби в кожній руській хаті находили ся Твори Тараса Шевченка, видано сими днями найдешевший збірник сих творів п. з. „ПОЕЗИИ Т. ШЕВЧЕНКА“. Книжка, оправлена в полотно з золоченими витисками, може бути найгарнійшою окрасою руських хат. Папір веліновий, формат на взір європейських класиків, сторін 698.

При замовленю 10 прим. даємо 10% опушту. Висилає ся тільки за надісланем 2 кор. 30 сот. на адресу: КАНЦЕЛЯРИЯ „ПРОСЬВІТИ“ у ЛЬВОВІ (Ринок ч. 10.).

В книгарні Товариства ім. Шевченка в книгарні Ставропільській можна дістати отсі праці видані проф. д-ром Ів. Копачом:

Будучність гімназий. Ціна 1 К.

Партийна політика і морал. Ц. 50 с.

Родинне житє (під розвагу руским «соколкам і паннам»). Ц. 50 с.

Соціалізм, етика і політика (під розвагу «старшим і молодшим»). Ц. 50 с.

Три перші праці зладжені на основі творів професора берлинського університету д-ра Фрідріха Паульзена.

ОБЕЗПЕЧАЙТЕ БУДИНКИ, ДВИЖИМОСТИ, ЗБИЖЕ І ПАШУ

против огневих шкід

в одинокім рускім Товаристві асекураційнім

„ДНІСТЕР“

ТОВАРИСТВО ДНІСТЕР опирає ся на взаїмности членів, то значить, звертає членам щорічну чисту надвижку. Звороти виносили за р. 1900, 1901 і 1902 суму 219.332 кор. т. є 8%.

ШКОДИ ліквідує ДНІСТЕР скоро при участі місцевих членів і делегатів. Від 1893 до 1903 виплатив ДНІСТЕР відшкодовань на суму 4.161.669 кор.

ФОНДИ ДНІСТРА з кінцем 1903 р. виносять 1.013.691 кор. і уміщені в пупілярних цінних паперах.

ПОЛІСИ ДНІСТРА приймає при позичках Банк краєвий і каси оцадности.

АГЕНЦІИ ДНІСТРА находять ся у всіх містах, місточках і многих селах і легко кождому обезпечити ся через агента; ДНІСТЕР уділяє агенції господарям, де еще на більший округ нема агенції. Агенти заробили вже 537.815 кор. провізій.

НА ЖИТЕ треба обезпечити ся через ДНІСТЕР в Товаристві краківскім; власну провізцію від таких обезпечень дає ДНІСТЕР на рускі добродійні ціли; тому на жите обезпечайте ся тільки через ДНІСТЕР.

ТОВАРИСТВО ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ „ДНІСТЕР“

у Львові, ринок 10, в домі «Просьвіти».